

ÖVINGAR I ORDKUNSKAP PÅ BIBELTEXTER

Åke Lundström 1967

Hjälpmedel: Lat/sv lexikon
The Concise Oxford Dictionary eller annan engelsk etymologisk uppslagsbok
Wessén, Våra ord eller annan etymologisk uppslagsbok
Vilborg, Latinska citat

I Mattheusevangeliet 16, 1-4

Et accesserunt ad eum Pharisei et Sadducaeii tentantes et rogaverunt eum, ut signum de caelo ostenderet eis. At ille respondens ait illis: "Facto vespere dicitis: 'Serenum erit, rubicundum est enim caelum', et mane: 'Hodie tempestas, rutilat enim triste caelum'.

Faciem ergo caeli diiudicare nostis, signa autem temporum non potestis scire. Generatio mala et adultera signum quaerit; et signum non dabitur ei, nisi signum Ioniae prophetae." Et relictis illis abiit.

- 1) Vilken är den etymologiska och aktuella betydelsen av accessionskatalog, accessoarer, process, succession, succé?
- 2) Vad betyder "vara designerad till en post"?
- 3) Vad är "celesta fenomen" och till vilket ord i texten kan celest anknytas?
- 4) Sök i en etymologisk ordbok få fram det etymologiska sambandet mellan rubrik och rubin!
- 5) Med vilket ord i texten sammanhänger det engelska verbet i frasen to face a problem? Jämför även eng., fra. surface, eng. superficial, fra. superficiel, fra. en face!
- 6) Vad betyder *Horas non numero nisi serenas, In hoc signo vinces, Tertium non datur*?
- 7) Sök med hjälp av ett latinskt lexikon få förklaring till de svenska lånorden relikt och relik!

II Marcusevangeliet 6, 1-4

Et egressus inde abiit in patriam suam, et sequebantur eum discipuli sui. Et facta sabbato coepit in synagoga docere, et multi audientes admirabantur in doctrina eius dicentes: "Unde huic haec omnia? Et quae est sapientia, quae data est illi, et virtutes

tales, quae per manus eius efficiuntur? Nonne hic est faber, filius Mariae, frater Iacobi et Simonis? Nonne et sorores eius hic nobiscum sunt?" Et scandalizabantur in illo. Et dicebat illis Iesus, quia non est propheta sine honore nisi in patria sua et in cognatione sua.

- 8) Nämn några avläggare i svenska och andra moderna språk till basmorfemen i patria, discipuli, docere, audientes, admirabantur!
- 9) Undersök betydelseutvecklingen hos grundordet i scandalizabantur!
- 10) Samla ur texten ord av grekiskt ursprung!
- 11) Nämn några sammanhang, där uttrycket pro patria förekommer!
- 12) Analysera morfemstrukturen i admirabantur!
- 13) Verbformerna sequebantur, efficiuntur, admirabantur, scandalizabantur har alla samma personmorfem. Vilka av dem har passiv betydelse?
- 14) Vad betyder *Faber est suae quisque fortunae*? Ge exempel på lånord i svenskan, besläktade med faber!

III Lucasevangeliet 20, 1-4

Et factum est in una dierum, docente illo populum in templo et evangelizante, convenerunt principes sacerdotum et scribae cum senioribus. Et aiunt dicentes ad illum: "Dic nobis, in qua potestate haec facis? Aut

quis est, qui dedit tibi hanc potestatem?" Respondens autem Iesus dixit ad illos: "Interrogabo vos et ego unum verbum. Respondete mihi: 'Baptismus Ioannis de caelo erat an ex hominibus?'"

- 15) I texten förekommer orden docente, evangelizante, dicentes, respondens. Vad anger morfemet -nt? Jämför deklarant, protestant, konkurrent. Ge ytterligare ex. på ord av denna typ i svenskan!
- 16) Finn modernspråkiga ord från basmorfemen i orden docente, principes, senioribus, respondens, interrogabo, verbum och förklara sambandet!
- 17) Fungerar unus i denna text som räkneord eller som obestämd artikel? Jämför fra. un jour, it. un giorno!
- 18) I äldre svenska hette det Johannisört (använt även av Ulf Lundell "Där bränner jag mitt brännvin själv och kryddar med Johannisört"). Jämför också namnet Johannisson. Vilken latinsk kasusform finns i dessa ord?
- 19) Vad betyder förkortningen VDM?

IV Apostlagärningarna 4, 1-4

Loquentibus autem illis ad populum supervenerunt sacerdotes et magistratus templi et Sadducaei dolentes, quod docerent populum et adnuntiarent in Iesu resurrectionem ex mortuis; et iniecerunt in

eos manus et posuerunt eos in custodiam in crastinum; erat enim iam vespera. Multi autem eorum, qui audierant verbum, crediderunt; et factus est numerus virorum quinque milia.

- 20) Vad heter Apostlagärningarna på latin?
- 21) I texten finns många ord och ordelement, som i olika former lever kvar i dagens svenska kyrkliga språk. Ge minst tre exempel på detta!
- 22) Utred den aktuella och etymologiska betydelsen hos orden magister och minister!
- 23) Ange några modernspråkiga motsvarigheter till ordet magister!
- 24) Översätt de bevingade uttrycken *De mortuis nil nisi bene* och *Credo quia absurdum*!
- 25) Vilken historisk personlighet kan sättas i samband med det andra uttrycket i föregående uppgift?